

Asia: VN/13732/2026

**Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi
sairausvakuutuslain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta
ja toimeentulotuesta annetun lain 7 b §:n väliaikaisesta muuttamisesta
annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta**

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus esittää näkemyksensä hallituksen esitykseen kokeilusta saatujen tulosten sekä asiakas- ja potilasturvallisuuden tilannekuvasta saamansa käsityksen perusteella.

Saatavilla olevaa arviointitieto antaa aihetta kriittiseen tarkasteluun esityksen tosiasiallisista vaikutuksista. Tutkimustiedon perusteella valinnanvapauskokeilun käyttö on alkuvaiheessa kohdentunut epätasaisesti. Palveluja ovat hyödyntäneet erityisesti hyvätuloiset ja kaupunkialueilla asuvat, eikä tuloryhmien välisissä eroissa ole havaittavissa olennaista kaventumista. Suurituloiset käyttävät palveluja edelleen pienituloisia enemmän, vaikka omavastuita on alennettu.

Yksityisten palvelujen keskittyminen kaupunkialueille vahvistaa alueellista eriarvoisuutta. Palvelujen käyttöä ohjaavat myös palvelujen saatavuus, tiedonsaanti ja aiempi palvelujen käyttökäyttäytyminen. Erityisen ongelmallista on, että pienituloisilla on keskimäärin suurempi hoidon tarve, mutta he käyttävät palveluja vähemmän. Tämä havainto viittaa eriarvoisuuden kasvuun.

Ikääntyneillä monisairastavuus on yleistä, ja hoidon turvallisuus edellyttää palvelujen yhteensovittamista. Esityksessä vahvistuva yksityisen palvelutuotannon rooli ei tue sosiaali- ja terveydenhuollon integraatiotavoitetta samalla tavalla kuin julkinen järjestelmän oma tuotanto. Palvelujen jakautuminen useille toimijoille lisää hoitovastuun hajautumista ja pirstaloitumista. Tämä puolestaan lisää riskiä tiedonkulun puutteista, päällekkäisistä tai ristiriitaisista hoidoista, yhteensopimattomista lääkehoidoista ja lääkitysturvallisuuden poikkeamista sekä hoidon jatkuvuuden katkeamisesta. Riskit korostuvat erityisesti monisairaiden ja ikääntyneiden kohdalla ja

tilanteissa, joissa palveluja käytetään rinnakkain eri sektoreilla ilman selkeää kokonaisuuden koordinaatiota.

Asiakas- ja potilasturvallisuuteen liittyy keskeisesti myös taloudellisen turvallisuuden ulottuvuus. Tutkimustiedon perusteella hyvätuloiset hyötyvät uudistuksesta enemmän, kun taas pienituloiset joutuvat herkemmin tinkimään palveluista tai turvautumaan toimeentulotukeen. Lisäksi asiakasmaksujen mahdollinen nousu ja palvelujen siirtyminen yksityiselle sektorille voivat vahvistaa eriarvoisuutta.

Yksityisen terveydenhuollon menojen huomioiminen toimeentulotukilaskelmissa ei vielä tarkoita sitä, että tukea niihin myönnettäisiin. Pienituloisilla voi usein jäädä tosiasiallinen kustannusvastuu itselleen, jos perustoimeentulotuen edellytykset eivät laskennallisesti täyty. Yksityisen terveydenhuollon maksut eivät kerrytä myöskään vuosittaista terveydenhuollon maksukattoa. Hyvinvointialueiden täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen myöntämiskäytännöt puolestaan vaihtelevat, mikä heikentää järjestelmän ennakoitavuutta ja yhdenvertaisuutta. Taloudellisen tilanteen epävarmuus ja tiukkuus voi johtaa hoidon viivästymiseen, keskeytymiseen tai toteutumatta jäämiseen.

Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi sairausvakuutuslain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta ja toimeentulotuesta annetun lain 7 b §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta.

Lausunnon ovat valmistelleet johtaja Tuija Ikonen ja erityisasiantuntija Eija Savelius-Koski.

Savelius-Koski Eija
Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus